

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Людмила Константинова Костова
за дисертационния труд на доц. д-р Гергана Петкова Пенчева-Апостолова
на тема

РЕТОРИКА НА ЗНАЧЕНИЯТА: ИЗСЛЕДВАНЕ НА ГРАНИЦИТЕ НА ЕЗИКОВАТА УПОТРЕБА

(*A RHETORIC OF MEANINGS:*

EXPLORING THE FRONTIERS OF LANGUAGE USAGE)

за присъждането на образователната и научна степен „доктор на науките“
в научна област „хуманитарни науки“,
направление 2.1 „Филология“ – Германски езици (Английски език),
Филологически факултет, катедра „Германистика и романистика“,
ЮЗУ „Неофит Рилски“ - Благоевград

I. Кратки биографични данни за дисертанта

Гергана Апостолова е завършила специалностите „Философия“, „Английски език“ и „История“ в СУ „Климент Охридски“ през 1983 г., а преди това е завършила АЕГ в гр. Пловдив. Започва преподавателската си кариера през есента на 1983 г. в гр. Кюстендил - като преподавател по английски език. Има богата преподавателска практика във всички класове на ЕСПУ и в паралелна школа за изучаване на английски език. През 1985 г. е приета първоначално за задочен, а след това е прехвърлена като редовен докторант на катедра „Реторика“ по интердисциплинарната специалност „Логика и реторика“ във Философски факултет на СУ и през 1991 г. защитава успешно дисертация на тема „Логико-методологически основания на убеждаващата комуникация“.

От 1992 г. Апостолова кандидатства за работа в ЮЗУ „Неофит Рилски“ и е назначена с конкурс за асистент по съвременен английски език в тогавашната катедра „Чужди езици“ на Филологически факултет. На следващата година е назначена за главен асистент и започва разработката на самостоятелни лекционни курсове за развиващите се специалности „Приложна лингвистика“ и „Английска филология“. От самото начало на академичната си кариера доц. д-р Апостолова разработва и прилага в работата си специфичен подход в обучението, който се

основава върху познанията й по реторическата теория на аргументацията и стремежа за постигане на практическа ефективност от преподаването на английски език - първоначално при обучението на начинаещи, а след това – в обучение на по-високо ниво чрез неадаптиранi текстове на английски език. Въз основа на този подход тя прави опити за моделиране на комуникационната ситуация при превод. С навлизането на Световната комуникационна мрежа в академичното пространство доц. д-р Апостолова насочва вниманието си към разширяване на разработвания от нея подход, който понастоящем тя развива под името „Систематичен интегриран подход към Интернет“.

През 2011 г. дисертантката се хабилитира и това е признание за цялостната ѝ научно-преподавателска дейност в рамките на университета, в който работи от дълги години.

Сериозните научни интереси на доц. д-р Апостолова и активната ѝ позиция на учен и изследовател са оценени от Европейската асоциация на англичанистите (ESSE) и Българо-американска комисия за образователен обмен „Фулбрайт“, от които тя печели стипендии за съответно 2007 г. и 2007-8 г. Дисертантката е член е на няколко професионални и научни дружества: на световното Фулбрайтово общество, на американистите и англичанистите, на Европейската асоциация по реторика, СИЕТАР, а от скоро – на Световното семиотично дружество.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

Разглеждайки представения списък на научната продукция на доц. д-р Г. Апостолова, стигам до заключението, че тя е автор на 3 труда с монографичен характер, които са свързани с темата на дисертацията и процедурата на настоящата защита, както и на определен брой статии, студии и помагала. Дисертацията като цяло предстои да бъде издадена от британското издавателство “Cambridge Scholars Publishing”.

Доц. Апостолова е участвала е в научни конференции както в България, така и в чужбина. Може да се каже, че всичките ѝ научни изяви отразяват интердисциплинарния характер на представения от нея труд. Доц. Апостолова отчита данни за цитирания в наши и чужди издания. Тя също така участва в ред научни проекти и планира да разработи още такива в бъдеще.

Този кратък обзор доказва сериозното отношение на дисертантката към научната работа изобщо. Мисля обаче, че оценявящите щяха да бъдат улеснени, ако им беше представена подробна информация за цитиранията на трудовете на дисертантката (кой, какво, кога, къде).

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата

Дисертационният труд е написан на английски език и съдържа 347 страници основен текст, както и библиография, съдържаща немалко текстове от български учени. Това позоваване на работата на колеги отчитам като един от „плюсовете“ на дисертацията.

Дисертационният труд е оригинално изследване, показващо запознатост с ключови тенденции във философията, лингвистиката, литературознанието и културологията, както в проучването на комуникациите, чуждоезиковото обучение, превода и човешката креативност. Приемам, че разработването на **аргументативен** подход в чуждоезиковото обучение е основен приносен момент в дисертацията. Одобрявам и отвореността на една от основните тези в труда: по думите на дисертантката, на основата на разработените в труда й методологии (ще) се пораждат постоянно „хипотези, които дават перспектива за изучаване на мозъчните структури, които осигуряват езиковата креативност“. Като положителен аспект на труда отчитам също и неговата обвързаност с преподавателската практика: в него доц. Апостолова прави множество препратки към собствената си преподавателска дейност.

Приемам в **чисто концептуален план** останалите приносни моменти, които дисертантката е посочила, а именно - разработването на интеркультурната реторика като комплексен аспект на ЧЕО, конструктивното използване на семиотиката на културата в мултипрофилната класна стая и изучаване на комуникационната ситуация на превода чрез продуциране на полета за изследване на преводимостта на езиков материал в синхронен и в диахронен план. Искам да кажа, че би било добре, ако всички те станат част от един комплексен подход към ЧЕО, който отчита исторически сложилата се културна специфика на човешката креативност. Същевременно не мога да приема голяма част от конкретните разработки на тези много полезни общи положения в дисертацията и се смущавам от ред прекомерно обобщаващи твърдения в нея.

IV. Критични бележки и препоръки

Препоръките ми касаят най-вече литературоведските и културологични аспекти на изследването, както и някои езикови несполуки. Те са следните:

- (1) Желателно е някои силно теоретизирани понятия (напр. "world literature", с. 22), които се споменават бегло в труда, да бъдат подробно разяснени и да се посочи как авторката подхожда към тях или пък чие друго становище възприема в подхода си към тях. Подобна препоръка имам и към обговарянето на фантазния елемент в частта за българските легенди ("Travel Legends and E-Space").
- (2) Да бъдат включени в инструментариума на ЧЕО за българи англоезични текстове, които представят България по определен начин, е важно. Въпреки това подборът на такива текстове трябва да се обоснове. Трябва да се отчете жанровата им специфика, както и мястото им в литературния канон. Да се сравняват „Хари Потър и огненият бокал“ и *The Porcupine* (книга, преведена на български със заглавието „Бодливото свинче“!) без уговорки е според мен неприемливо.
- (3) Търсенето на текстови аналоги в българския и англоезичните контексти е дейност, която по принцип приветствам. Не може обаче приликата между два текста просто да се **предпостави**, както е направено с откъсите от „Рила“ на Иван Вазов и „Тинтърнското абатство“ на У. Уърдсуърт. Учудва ме, че в тази част на работата си дисертантката не се е облегнала на известната и многократно антологизирана статия на Владимир Набоков „Problems of Translation: ‘Onegin’ in English“, в която авторът ни предупреждава да избягваме клопката на „явния“ текстов аналог.
- (4) В частта, в която се говори за българския фолклор, българската идентичност се есенциализира. Има подобна тенденция и на други места в текста – самият факт, че се говори за “the Bulgarian” като обобщен образ е показателен. Правят се и някои почти стереотипни обобщения за връзката между българите и природата: “Bulgarians have always been close to the environment. Our legends and tales include reading its signs.” (с. 69).
- (5) Целият текст има нужда от сериозна редакция – има немалко езикови грешки. В някои случаи това сериозно възпрепятства разбирането на смисъла. Например, на с. 22 четем: “From the new point of view it would be curious to approach *world literature* and find out why, for example, Somerset Maugham and Agatha Christie are **interculturally as tender** as the Greek Kazandzakis or the Bulgarian Hristo Botev and Ivan Vazov.” Оставям настрани

неправилно изписаното име на гръцкия романист, драматург, поет и мислител Никос Казандзакис, което на английски се изписва като "Kazantzakis". Смущаващо е използването на "tender" като прилагателно, когато изглежда се има предвид, че гореизброените автори са "intercultural tender", т. е. текстовете им успешно функционират като „разменни монети“ в глобалния интеркултурен обмен. Пожелавам на авторката да попадне на наистина добър редактор в британското издателство CSP, който да й помогне да отстрани повечето от езиковите грешки в текста.

- (6) Вече оцених положително позоваването на български текстове в библиографията. Същевременно не мога да не обърна внимание на липсата на система при изреждането на цитираните източници – в някои случаи се посочват мястото на издаване, издателството и годината на издаване, а в други – само инициалът на града, в който е издаден текстът. При подредбата на библиографията можеше „първичните“ текстове да бъдат отделени от „вторичните“. От библиографията на една дисертация, в която се изследват и проблеми на превода, не би трябвало да липсват имената на преводачите на текстовете, които не са използвани в оригинал.

Гореизброените препоръки не целят да омаловажат достойнствата на труда на доц. Г. Апостолова, а по-скоро да й помогнат в по-нататъшната ѝ научна работа.

V. Заключение

На основание на дадената по-горе положителна характеристика на дисертационния труд, както и на цялостната научна и преподавателската дейност на доц. д-р Гергана Петкова Пенчева-Апостолова, считам, че може да й бъде присъдена научната степен „доктор на науките“ в научна област „хуманитарни науки“, направление 2.1 „Филология“ - Германистика (Английски език).

20.02.2015 г.

Велико Търново

Автор на становището:

/проф. д-р Людмила Костова/

